

21- BÖLGESEL POLİTİKA VE YAPISAL ARAÇLARIN KOORDİNASYONU

I- ÖNCELİKLER LİSTESİ

ÖNCELİK 21.1 Topluluk standartlarına uygun hukuki ve idari çerçeve ile bölgesel politikaların programlanması, yürütülmesi, izlenmesi ve kontrolü için gerekli mekanizmaların oluşturulması

II- ÖNCELİKLERİN TANIMLARI VE ÖNCELİKLER ÇERÇEVESİNDE AB MEVZUATINA UYUM, UYGULAMAYA YÖNELİK KURUMSAL YAPILANMA VE FİNANSMAN TABLOLARI

ÖNCELİK 21.1 Topluluk standartlarına uygun hukuki ve idari çerçeve ile bölgesel politikaların programlanması, yürütülmesi, izlenmesi ve kontrolü için gerekli mekanizmaların oluşturulması

1- Kısa Bilgi

2003 Yılı Katılım Ortaklığı Belgesinde kısa vadede;

- Ulusal Kalkınma Planı ve İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması (İBBS) Düzey 2'lerde (NUTS 2) bölgesel kalkınma planları hazırlanması suretiyle, bölgesel farklılıkları azaltmayı amaçlayan bir ulusal ekonomik ve sosyal uyum politikasının geliştirilmesi,
- Bu başlık altındaki mevzuatın uygulanmasını kolaylaştıracak yasal çerçevenin kabul edilmesi,
- Bölgelere yönelik kamu yatırımlarına ilişkin öncelik kriterlerini ortaya koyan çok yıllık bütçeleme usullerinin oluşturulması,
- Bölgesel kalkınmayı yürütecek idari yapıların güçlendirilmesi,

istenmektedir.

Orta vadede ise, bölgesel kalkınma planlarını uygulamak üzere İBBS Düzey 2'lerde bölge birimlerinin oluşturulması beklenmektedir.

Bu öncelikler kapsamında gerçekleştirilecek düzenlemelere katkıda bulunmak üzere, Türkiye tarafından sürdürülmekte olan çalışmalar aşağıda belirtilmektedir:

Ön Ulusal Kalkınma Planı ve İBBS Düzey 2'lerde bölgesel kalkınma planları hazırlanması suretiyle, bölgesel farklılıkları azaltmayı amaçlayan bir ulusal ekonomik ve sosyal uyum politikasının geliştirilmesi

Ön Ulusal Kalkınma Planı ve Bölgesel Kalkınma Stratejisi hazırlanması çalışmaları, Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) Müsteşarlığı bünyesinde sürdürülmektedir. 2004-2006 dönemini kapsaması öngörülen, ekonomik ve sosyal uyum politikasının ana hatlarını çizecek olan Ön Ulusal Kalkınma Planında;

- Ekonomik, sosyal ve bölgesel alanlardaki gelişmeler
- Ekonomik ve sosyal göstergeler itibarıyla Türkiye – AB karşılaştırması

- Ulusal Kalkınma Stratejisi ve makroekonomik çerçeve
- Bölgesel gelişme stratejileri ve bölgesel politikalar
- Yatırımlar
- Sektörel reform alanları
- Bölgesel gelişme planları, projeleri ve çalışmaları
- Finansal çerçeve
- Uygulama ve izleme

konularına yer verilecektir.

10 Aralık 2003 tarihinde Avrupa Komisyonuna iletilmesi öngörülen Ön Ulusal Kalkınma Planının hazırlanması sürecinde;

- Ulusal düzeyde Bölgesel Gelişme Stratejisinin, yerli ve yabancı uzmanların katılımıyla düzenlenecek bir atölye çalışmasından elde edilecek temel hususlar çerçevesinde hazırlanması,
- Ön Ulusal Kalkınma Planı çalışmaları kapsamında, 10 İBBS Düzey 2 Bölgesi için yapılan SWOT analizi (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats – Güçlü ve Zayıf Yanlar / Fırsatlar ve Tehditler Çözümlemesi) çalışmaları çerçevesinde bölge stratejileri geliştirilmesi,
- Ön Ulusal Kalkınma Planının ilgili kurum ve kuruluşların katkılarıyla hazırlanması ve Yüksek Planlama Kuruluna sunulması,

öngörülmektedir.

2003 Yılı Katılım Ortaklığı Belgesinde dile getirilen İBBS Düzey 2’lerde bölgesel kalkınma planları hazırlanmasına yönelik olarak, 2003 Mali İşbirliği Programlaması kapsamında, Samsun (Samsun, Tokat, Çorum, Amasya illeri), Kastamonu (Kastamonu, Çankırı, Sinop illeri) ve Erzurum (Erzurum, Erzincan, Bayburt illeri) İBBS Düzey 2 bölgelerinde, bölgesel gelişme projelerine ilişkin çalışmalara başlanmış olup, uygulamanın 2003-2006 dönemini kapsamı öngörülmektedir. Yine MEDA tarafından desteklenen Doğu Anadolu Kalkınma Programı da 2003-2006 döneminde uygulanacaktır. Bu projelerin oluşturulma aşamasında, yerel otoritelerin, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının değerlendirmelerinin alınması amacıyla bir dizi çalışma toplantısı gerçekleştirilmiştir. Proje fişleri, tarımsal ve kırsal kalkınma, KOBİ’lerin kalkınması için destek, turizm ve pazarlama kalkınması, idari yapılanma, insan kaynakları kalkınması ve çevre bileşenlerini içermektedir.

Kayseri (Kayseri, Yozgat, Sivas illeri) ve Konya (Konya, Karaman illeri) İBBS Düzey 2 bölgeleri için hazırlanacak bölgesel gelişme projelerinin ise, 2004 yılında uygulanmaya başlaması planlanmaktadır. Ayrıca, Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP), Doğu Anadolu Projesi (DAP), Doğu Karadeniz Bölgesel Kalkınma Projesi (DOKAP) ve Zonguldak-Bartın-Karabük Bölgesel Kalkınma Projesi için hazırlanmış olan master planların birer bölgesel faaliyet programına dönüştürülmesi öngörülmektedir.

2003 Yılı Mali İşbirliği Programlaması çerçevesinde desteklenen Türkiye – Bulgaristan Sınır Ötesi İşbirliği Programı kapsamında, Ortak Küçük Projeler Fonu oluşturulmasına yönelik proje fişi hazırlanmıştır. Ayrıca, 2004-2006 yılları için Ortak Programlama Belgesi hazırlanmasına yönelik çalışmalar sürdürülmektedir.

İlgili mevzuatın uygulanmasını kolaylaştıracak yasal çerçevenin kabul edilmesi

Bölgesel istatistiklerin toplanması, geliştirilmesi, bölgelerin sosyo-ekonomik analizlerinin yapılması, bölgesel politikaların çerçevesinin belirlenmesi ve AB Bölgesel İstatistik Sistemine uygun karşılaştırılabilir istatistiki veri tabanının oluşturulması amacıyla ülke çapında İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırmasının tanımlanmasına ilişkin 2002/4720 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı, 22 Eylül 2002 tarih ve 24884 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Böylece, ülke çapında İBBS Düzey 2’lerde

istatistiki verilerin derlenmesine başlanmıştır. Bu kapsamda, DPT Müsteşarlığınca Nisan 2003’de İstatistiki Bölge Birimleri İtibarıyla Çeşitli Göstergeler adı altında İBBS Düzey 2’lerde veriler içeren bir çalışma yayımlanmıştır.

Bunlara ek olarak, yerel yönetimler reformuna dair kanun hazırlığı İçişleri Bakanlığı tarafından sürdürülmektedir.

Yine 1260/1999 sayılı Tüzükle ilgili olarak Kırsal Kalkınma Programı çalışmaları, Tarım ve Köyişleri Bakanlığınca sürdürülmektedir. Söz konusu Programla ilgili Kanun Tasarısının ise 2005 yılı sonu itibarıyla tamamlanması planlanmaktadır.

Bölgesel politika ve yapısal araçların koordinasyonu konusundaki AB mevzuatına uyumun sağlanması ve söz konusu mevzuatın uygulanması için gerekli yapılanmanın ortaya konması amacıyla, Avrupa Birliği Genel Sekreterliği koordinasyonunda, ilgili tüm kurumların yer alacağı ve çalışmalarını 2003 yılı içinde sürdüreceği olan bir çalışma grubu oluşturulmuştur. Söz konusu grupta, İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Çevre ve Orman Bakanlığı, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, DPT Müsteşarlığı, Hazine Müsteşarlığı, İller Bankası ve GAP Bölge Kalkınma İdaresi yer alacaktır. Bu grupta, öncelikle değerlendirmeye alınması öngörülen AB mevzuatı aşağıda belirtilmekte olup, çalışmalar süresince listenin yeniden şekillendirilmesi söz konusu olabilecektir.

- Yapısal Politikaların finansmanı ile ilgili düzensizlikler, yanlış ödemelerin telafisi ve bu alanda bir bilgi sisteminin organizasyonu hakkında 11 Temmuz 1994 tarih ve 1681/94/EC sayılı Komisyon Tüzüğü
- Yapısal Fonların bütçesel yönetimi için Euro’nun kullanılmasına dair düzenlemeler hakkında 28 Mart 2000 tarih ve 643/2000/EC sayılı Komisyon Tüzüğü
- Yapısal Fonlardan alınan desteklerle ilgili olarak Üye Devletlerde alınacak bilgilendirme ve tanıtım tedbirleri hakkında 30 Mayıs 2000 tarih ve 1159/2000/EC sayılı Komisyon Tüzüğü
- Yapısal Fonlardan ortak finansmanı sağlanacak faaliyetlerin harcamalarının uygunluğu hakkında 1260/1999 sayılı Konsey Tüzüğü’nün uygulanmasıyla ilgili olarak ayrıntılı kurallar koyan 28 Temmuz 2000 tarih ve 1685/2000/EC sayılı Komisyon Tüzüğü
- Yapısal Fonlardan ve Balıkçılık Yönlendirme Mali Aracından yapılan yardımlarla ilgili olarak Üye Devletler tarafından alınacak bilgilendirme ve tanıtım tedbirlerine ilişkin 31 Mayıs 1994 tarih ve 94/342/EC sayılı Komisyon Kararı
- Katılım Öncesi Stratejisi çerçevesinde aday ülkelere yönelik yardımın koordinasyonu hakkında, 89/3906/EC sayılı Tüzüğü tadil eden 21 Haziran 1999 tarih ve 1266/1999/EC sayılı Konsey Tüzüğü
- Yapısal Fonlarla ilgili genel hükümlere ilişkin 21 Haziran 1999 tarih ve 1260/1999/EC sayılı Konsey Tüzüğü
- Uyum Fonunun kurulmasına yönelik 1164/94/EC sayılı Tüzüğü tadil eden 21 Haziran 1999 tarih ve 1264/1999/EC sayılı Konsey Tüzüğü
- Uyum Fonunun kurulmasına yönelik 1164/94/EC sayılı Tüzüğü’nün II sayılı ekini tadil eden 21 Haziran 1999 tarih ve 1265/1999/EC sayılı Konsey Tüzüğü
- Uyum Fonunun kurulmasına ilişkin 16 Mayıs 1994 tarih ve 1164/94/EC sayılı Konsey Tüzüğü
- Uyum Fonunun finansmanı ile ilgili düzensizlikler, yanlış ödemelerin telafisi ve bu alanda bir bilgi sisteminin organizasyonu hakkında 26 Temmuz 1994 tarih ve 1831/94/EC sayılı Komisyon Tüzüğü
- Üye Devletlerin 94/1164/EC sayılı Konsey Tüzüğü ile tanımlanan Uyum Fonu faaliyetlerine yönelik olarak alacakları bilgilendirme ve tanıtım tedbirlerine ilişkin 25 Haziran 1996 tarih ve 96/455/EC sayılı Komisyon Kararı

- Yapısal Fonlar kapsamında sağlanan destek için yönetim ve kontrol sistemleri hakkında 1260/1999 sayılı Konsey Tüzüğü'nün uygulanması için ayrıntılı kurallar koyan 2 Mart 2001 tarih ve 438/2001/EC sayılı Komisyon Tüzüğü
- Yapısal Fonlar kapsamında sağlanan desteklerde mali düzeltmelerin yapılması usulleri hakkında 1260/1999 sayılı Konsey Tüzüğü'nün uygulanması için ayrıntılı kurallar koyan 2 Mart 2001 tarih ve 448/2001/EC sayılı Komisyon Tüzüğü
- Balıkçılık Yönlendirme Mali Aracına yönelik 21 Haziran 1999 tarih ve 1263/1999/EC sayılı Konsey Tüzüğü
- Avrupa Tarımsal Yönlendirme ve Garanti Fonundan sağlanan kırsal kalkınma desteği hakkında 17 Mayıs 1999 tarih ve 1257/1999/EC sayılı Konsey Tüzüğü
- Avrupa Sosyal Fonu hakkında 12 Temmuz 1999 tarih ve 1784/1999/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü

Bölgelere yönelik kamu yatırımlarına ilişkin öncelik kriterlerini ortaya koyan çok yıllık bütçeleme usullerinin oluşturulması

DPT Müsteşarlığı tarafından 2004-2006 yılları için hazırlanmakta olan Ön Ulusal Kalkınma Planı kapsamında, kamu yatırımlarının İBBS Düzey 2'lerde çok yıllık bütçeleme usullerine uygun olarak dağıtılması ve izlenmesi gerçekleştirilecektir.

Kamu Yönetimi Reformu ve Yerel Yönetimler Reformu kapsamında, yerel nitelikli kamu yatırımlarına ait bazı yetkilerin il idarelerine devredilmesi öngörülmektedir.

Bölgesel kalkınmayı yürütecek idari yapıların güçlendirilmesi ve İBBS Düzey 2'lerde bölge birimlerinin oluşturulması

2003 Yılı Mali İşbirliği Programlaması kapsamında yürütülen bölgesel gelişme ve sınır ötesi işbirliği programları çerçevesinde, bölgeler arası ve merkezde yer alan kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonun sağlanması amacıyla, DPT Müsteşarlığı Bölgesel Kalkınma ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü bünyesinde Avrupa Birliği Bölgesel Programlar Dairesi Başkanlığı kurulmuştur.

Samsun İBBS Düzey 2 bölgesinde yer alan il valilikleri tarafından, 23 Eylül 1997 tarih ve 97/9991 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile, Yeşilirmak Havzası İl Özel İdareleri Hizmet Birliği kurulmuştur. Bakanlar Kurulunun 24 Şubat 2003 tarih ve 2003/5318 sayılı kararıyla ise, merkezi Kastamonu'da olmak üzere Orta Karadeniz Kalkınma Birliği kurulmuştur. Ayrıca, Erzurum İBBS Düzey 2 bölgesi için de, 2003 yılı içerisinde bir birlik oluşturulması öngörülmektedir. Doğu Anadolu Kalkınma Programı (Van, Muş, Bitlis, Hakkari) çerçevesinde, merkezi Van'da olmak üzere Proje Koordinasyon Birimi ve Bölgesel Kalkınma Enstitüsü kurulacaktır.

2002 yılında uygulanan DPT'nin Bölgesel Kalkınmaya Yönelik Kapasitesini Güçlendirme Programı kapsamında;

- İlgili kamu kurum ve kuruluşlarının da katılımıyla bir dizi seminer düzenlenmiş,
- DPT Müsteşarlığı uzmanları, Avrupa Komisyonunda, üye ve aday ülkelerde çalışma ziyaretlerinde bulunmuş,
- Orta Karadeniz ve Yeşilirmak Havzası Gelişim Programları çerçevesinde, çalışma ziyaretleri düzenlenerek SWOT analizleri ve raporlama çalışmaları yapılmıştır.

2003 Yılı Mali İşbirliği Programlaması kapsamında uygulanmasına başlanan Bölgesel Kalkınma Amaçlı 2003 Yılı AB Yardımının Programlanmasında Teknik Yardım Sağlanmasına İlişkin Proje ile Ulusal Kalkınma Planının hazırlanması konusunda DPT Müsteşarlığına teknik yardım sağlanması öngörülmüştür.

Ayrıca, bölgesel kalkınma çalışmalarını yürütecek idari yapıların güçlendirilmesi kapsamında DPT Müsteşarlığı için bir eşleştirme (twinning) projesine 2004 yılında başlanacaktır.

Bunlara ek olarak İBBS Düzey 2'lerde hazırlanmakta olan bölgesel gelişme programlarında, merkezi ve yerel düzeyde kurumsal kapasitenin geliştirilmesi hususu da yer almaktadır.

MEDA kapsamında 2001 Yılı Finansman bütçesinden tahsis edilen 15,3 milyon Euro tutarındaki mali katkı ile Devlet İstatistik Enstitüsü bünyesinde bölgesel veri tabanı oluşturulmasına yönelik olarak Türk İstatistik Sisteminin Geliştirilmesi Projesi başlatılmış olup, söz konusu proje 2003 – 2004 döneminde uygulanacaktır.

Kalkınma Planı ve Yıllık Programlarda öngörülen ilke ve politikalarla uyumlu olarak bölgesel gelişmeyi hızlandırmak, kaynakların yerinden ve etkin kullanımını sağlamak, AB programlarını uygulamak için; özel sektör ve sivil toplum kuruluşları ile kamu kesimi arasında işbirliğini geliştirmek ve bu çerçevede iller arası koordinasyonu sağlamak üzere, İBBS Düzey 2'lerde Bölge Kalkınma Ajanslarının kurulmasına yönelik Kanun Tasarısı Taslağı hazırlama çalışmaları tamamlanmak üzeredir.